

Ґете Йоганн Вольфганг

Життя та творчість

ҐЕТЕ, Йоганн Вольфганг

(Goethe, Johann Wolfgang — 28.08.1749, Франкфурт-на-Майні — 22.03.1832, Веймар)
— німецький письменник, філософ, природодослідник і державний діяч.

Ґ. — син заможного імперського радника Йоганна

Каспара Ґете і Катаріни Єлизавети, у дівочтві Текстор, дочки високого посадовця Франкфурта.

В автобіографічній книзі "Поезія і правда" ("Dichtung und Wahrheit", 1811 — 1814) він так писав про своє народження: "Двадцять восьмого серпня 1749 року, опівдні, з дванадцятим ударом дзвону, я з'явився на світ у Франкфурті-на-Майні. Розташування сузір'їв було сприятливим..."

Поет був переконаний, що розташування планет впливає на долю і у Всесвіті кожному відведене особливе місце, оскільки людина — суттєва частинка Космосу. Його заповнене найрізноманітнішими заняттями та пошуками життя було суворо підпорядковане внутрішній дисципліні. Він вибудовував свою біографію за ретельно обдуманим і лише йому відомим планом.

У дитинстві Ґ. вивчав мови, зокрема і старовірську, малювання, займався їздою верхи і фехтуванням. Крім традиційного комплексу гуманітарних знань і фізичних вправ, у домашню освіту Ґ. входили і природничі науки — обставина, що відіграла значну роль у майбутньому розвитку його наукових зацікавлень.

У 1765 р. батько відправив Ґ. у Лейпцизький університет студіювати правознавство, проте юного студента більше вабило кипуче літературне та театральне життя цього значного торгового та культурного міста Німеччини. Навчання у Лейпцигу було перерване серйозною хворобою, тому наступні півтора року він провів удома. Навесні 1770 р. Ґ. переїхав у Страсбург, щоб, за наполяганням батька, закінчити свою університетську освіту. Тут, у Страсбурзі, слухання лекцій із анатомії, хімії та юриспруденції Ґ. перемежовував із доволі інтенсивною літературно-культурною діяльністю. На цей період припало його знайомство, а згодом — і дружба з Й.Г. Гердером, яке Ґ. пізніше назве "найзначнішою подією" у його житті. У Страсбурзі Ґ. пережив і перше кохання до дочки сільського пастора — 16-річної Фридеріки Бріон, котрій присвятив найкращі ліричні вірші цього періоду.

6 серпня 1771 р. Ґ. захистив дисертацію й отримав ступінь ліценціата права. Після повернення додому батько відправив його у Вецлар, що неподалік Франкфурта. Тут, в імперській судовій палаті, Ґ. повинен був практикуватися, хоча всі його думки були зорієнтовані на літературу. У Вецларі Ґ. закохався в Шарлотту Буфф, дочку місцевого чиновника, на той час заручену. Не-розділене кохання і спричинило появу роману "Страждання юного Вертера" "які цілого ряду ліричних віршів.

Дослідники підраховували, що Ґ. написав понад 1600 віршів, які народжувалися як

відгуки на безпосередні життєві враження та переживання. Він цілковито підпадав під владу нахли-нутого відчуття, але водночас Г. завжди гранично скромний і коректний у передачі ліричних переживань. Приміром, у вірші "Побачення і прощання" ("Willkommen und Abschied", 1771), присвяченому Ф. Бріон, незважаючи на схвильованість і надмір почуттів, ліричний герой постає шляхетно-цнотливим. Зустріч закоханих відбувається лише у мріях і спогадах. Вірш "Прометей" є темпераментним монологом захисника людей — Прометея, який кидає тиранові Зевсу виклик, стверджуючи, що верховний небожитель лише витвір людських забобонів і страхів.

Початок творчого шляху Г. пов'язаний з літературним рухом, представники якого виступали під гаслом "Буря і натиск!". Себе ці поети і драматурги називали "штюрмерами" — від німецької назви "Sturm und Drang".

Волелюбні бунтарські настрої юного Г. проявилися також у його драмі "Гец фон Берліхін-ген" ("Götz von Berlichingen", 1773), матеріалом для якої став життєпис Готфріда фон Берліхін-гена, написаний ним у 1557 р., але видрукований у 1731 р. Гец (скороч. від Готфрід) — реальна історична особа.

Услід за Шекспіром Г. ігнорує класицистичні три єдності — у драмі 65 сцен, які швидко змінюють одна одну, і велика кількість персонажів. "Гец фон Берліхтген" написаний прозою, герої спілкуються простою, а почасти грубуватою народною мовою.

Головний герой — рицар, котрий повстав проти князівського свавілля. Спираючись на історичні хроніки В. Шекспіра, Г. майстерно відтворює колорит епохи, змальовуючи строкату вервечку рицарів, солдатів, селян, бюргерів, представників придворної знаті бамберзького князя-єпископа. Менше значення мали драми Г. на сучасні теми: "Клавіго" ("Ciavigo", 1774) і "Стелла" ("SteWa", 1775).

Роман "Страждання юного Вертера" ("Die Leiden des jungen Werthers", 1744), написаний у Веймарі, де Г. за наполяганням батька стажувався в імперському суді, зробив автора знаменитим не лише в Німеччині, а й усій освіченій Європі.

Г. обрав для "Вертера" епістолярну форму. Листи — це сповідь героя. Події роману відбуваються з травня 1771 р. по грудень 1772 р. Таким чином, час дії і час створення роману надзвичайно близькі. Епістолярний роман — улюблений жанр сентименталістів. Г. у дусі сентименталістських уявлень славить кохання, глибокі щирі почуття, на які здатна людина, незалежно від своєї станової приналежності.

Г. одним із перших возвістив світові цим романом, що гідність людини не в її предках, не в її становій приналежності, а в ній самій — в її особистості, в її якостях, інтелекті та вчинках.

Наприкінці життя у "Поезіїта правді" Г. розповів про те, що він написав "Страждання юного Вертера", щоби звільнитися від нав'язливої думки про самогубство. Проте вчинок Вертера виявився настільки заразливим, що після видання перекладів роману у Франції (1774), Англії (1776), Голландії (1781), Італії (1781), Швеції (1783) і Росії (1788) Європою прокотилася хвиля самогубств юнаків, котрі ладні були ціною життя довести істинність своєї пристрасті. Роман "Страждання юного Вертера

"залишився у світовій літературі неперевершеним твором про трагічне нерозділене кохання.

У 1775 р. Г. прийняв пропозицію Саксен-Веймарського герцога Карла-Августа і переїхав у Веймар, де взяв на себе цілий ряд державних обов'язків, став першим міністром герцога, отримав титул таємного радника. Дослідник творчості Г. — Н.Н.Вільмонт так пояснював мотиви цього вчинку: "Від'їжджаючи у Веймар, Г. плекав надію радикально покращити суспільні відносини хоча б на невеличкому клапті німецької землі, у володіннях Карла-Августа, з тим, щоб цей клопоть землі був взірцем для всієї країни і проведені на ньому реформи стали б прологом загальнонаціонального перевлаштування німецького життя".

Г. незабаром переконався, що це були марні сподівання, оскільки герцог, зрозуміло, забув про свої добрі наміри. Г. поступово звузив коло своїх обов'язків, залишивши лише опікування театром і навчальними закладами, а 3 вересня 1786 р. взагалі утік із остогидлого веймарського придворного світу. Два роки він провів в Італії, де вивчав античне та ренесансне мистецтво, сам пробував свої сили в живописі, але потім повернувся у Веймар і залишав його лише заради короточасних поїздок у Карлсбад, Марієнбад і в інші місця для поліпшення здоров'я. Усе життя Г. тепер проминало у Веймарі, де до нього прийшло світове визнання, розкрився його універсальний талант поета та прозаїка, драматурга та літературного критика, театрального постановника, актора, художника, археолога і природодослідника.

Г. зазвичай тривалий час працював над більшістю своїх творів. Наприклад, задум драми "Еґмонт" ("Egmont") припадає на 70-і рр. XVIII ст., коли він закінчив її чорновий варіант. Проте остаточно завершив драму в Італії в 1787 р., а наступного року — опублікував. У трагедії відобразилося юнацьке захоплення В. Шекспіром. Німецький драматург, як і Шекспір, звернувся до історичної епохи, вкрай напруженої, коли в тугий вузол суперечностей сплелися політичні та релігійні конфлікти. Намагаючись відтворити події максимально правдиво, Г. вибрав прозаїчну форму, що на той час було новацією, оскільки драми писали віршами.

Місце дії "Еґмошпа" — нідерландські провінції (сучасні Бельгія та Голландія), які в середині XVI ст. безпосередньо належали іспанській короні. Філіпп II призначив володаркою Нідерландів свою зведену сестру, позашлюбну дочку короля Карла V Маргариту Пармську. Виконавцями її волі, а по суті, фактичними правителями Нідерландських провінцій були Вільгельм Оранський і граф Еґмонт, котрий став центральним персонажем драми. Уся дія зосереджена навколо Еґмонта. Г. достовірно відтворює історичний конфлікт: нідерландські бюргери незадоволені високими подорожками, якими обклали їх король. Вони приймають протестантську віру, і це також посилює їхній антагонізм з католицькою Іспанією. У містах визріває невдоволення, здатне викликати революційний вибух.

На думку Г., народ сам обирає своїх вождів. Улюбленець простолюду, Еґмонт навіть наперекір своїй волі покликаний очолити боротьбу країни за свою незалежність. У трагедії "Еґмонт" доля героя визначена наперед прихильністю до нього народу, який

сам зробив його своїм вождем. Любов співвітчизників до Еґмонта мотивується не стільки політичними мотивами, скільки тим, що він правильно зрозумів прагнення народу в епоху історичних катаклізмів.

Драматург пішов на порушення історичної істини, створюючи образ головного героя. Еґмонт у Г. значно молодший, аніж був насправді.

Він майже юнак, котрий ніжно кохає дівчину з народу Клерхен. Г. почасти ідеалізує Еґмонта. Герой трагедії увінчаний почестями, він щасливий, талановитий, мудрий і відважний. Здається, ніщо не передбачає лиха. Але за наказом короля герцог Альба, вдершись зі своєю армією в Нідерланди, жорстоко розправляється з волелюбними міщанами. Еґмонт, як їхній улюбленець, заарештований найпершим, йому загрожує страта.

В ув'язненні найяскравіше проявляється героїчний характер Еґмонта. Тепер і тільки тепер його сподівання зверненні до народу, який би міг визволити його. Він вірить, що повсталий народ прожене іспанців. Віддана йому Клерхен намагається підняти міщан на боротьбу. Але Еґмонт приречений, він пропустив нагоду стати справжнім другом і вождем народу. Тепер йому залишається одне: своїм прикладом, своєю мужньою, гідною загибеллю закликати народ до боротьби за свободу.

У трагедії Г. показано початок буржуазної революції в Нідерландах, в результаті якої країна була визволена з-під іспанського гніту, а через два десятиліття там встановилася незалежна республіка. Але трагедія Г. була звернена до його співвітчизників, не готових до антифеодальної боротьби. Це для них звучав монолог Еґмонта, що у тогочасній Німеччині знайшов відгук у літературі, мистецтві, музиці Л. ван Бетховена, але не міг бути реалізований практично.

У творчості Г. після повернення з Італії відобразилися нові естетичні погляди, які дослідники називають "веймарським класицизмом". Поет тепер віддавав перевагу класичним формам античного мистецтва, став стриманішим у вираженні своїх ідей. Його позиція вирізняється більшою врівноваженістю. У період гострих соціальних сутичок він вельми обережно виявляє свої симпатії й антипатії. Це проглядається особливо відчутно в епічній поемі "Герман і Доро-тея" ("Hermann und Dorothea", 1798).

Г. у цьому творі зробив спробу виняткову і достатньо вдалу — створити ідеальні взірці своїх сучасників. Головні персонажі поеми підкоряють читача почуттям власної гідності, доброзичливістю, красою і працелюбністю. Життя Германа і Доротеї дивовижно гармонійне, тому що за будь-якої важкої ситуації вони йдуть за велінням своїх добрих сердець.

Які б творчі задуми не вабили Г., він завжди незмінно повертався до поезії. Форми і жанри його ліричних творів змінювалися, як змінювалися з роками та десятиліттями й погляди геніальної людини, котра жила напруженим духовним життям. Іншими ставали його погляди на людину, на взаємовідносини націй і класів. Г. схилився до думки, що єдиною силою, здатною пом'якшити звичаї, є мистецтво, що тільки краса робить шляхетною кожну людину зокрема і весь світ у цілому.

Він не заперечував свої юнацькі тираноборчі ідеали, але переосмислив їх у зрілій

своїй поезії, внісши заспокійливу поправку. Поворотний етап в розвитку поезії Г. зримо проглядається в поезії "Ільменау" ("Ilmenau", 1783). Елегія "Ілшену" виражає ідеал, який Г. протягом років буде стверджувати своєю творчістю: кожна людина, чи це князь, чи поет, актор, рудокоп чи селянин, зобов'язана виконувати свій обов'язок, іти за своїм покликанням і тим самим служити людям, покращувати життя і прикрашати землю. Поняття обов'язку стає центральним в системі моральних орієнтирів Г.

У перше веймарське десятиліття Г. написав свій другий роман "Театральне покликання Вільгельма Мейстера" ("Wilhelm Meisters theatralische Sendung", 1777-1785; вид. 1911). Проте роман не був виданий, а пізніше текст був перероблений для нового роману з тим самим героєм — "Роки навчання Вільгельма Мейстера" ("Wilhelm Meisters Lehrjahre", 1793-1796; вид. 1795-1796).

З самого початку в розповідь про те, як освічений німецький бюргер пориває зі своїм середовищем, згодом ставши видатним драматургом, Г.-прозаїк включив декілька чудових поезій. Вони є поетичними монологами героїв, це їхні заповітні мрії, прагнення, переживання.

Міньйона — дівчина, майже дитина, дикувата і жвава, безмежно віддана Вільгельму Мей-стерові, — співає пісню про мальовничу сонячну красу Італії, де вона народилася. У цій поезії Італія стає символом всього прекрасного і незвичного. Основний лейтмотив двох інших пісень Міньйони — потаємне страждання, в якому вона ніколи не зізнається, яке вгадає лише той, кому знайомий такий самий біль душі. У четвертій пісні Міньйони, як і в пісні безтурботної, але чуйної і самовідданої акторки Філі-ни, печаль і радість зливаються. Герої насолоджуються життям. Але серед веселощів і щастя вони не можуть забути, що блаженство не вічне, що людині суджено пережити лише щасливу миттєвість буття.

Загадковий у романі про Вільгельма Мейстера образ Арфіста. Бідний незнайомий заблуда, котрого прийняли у трупу комедіанти, виконує пісні, в яких трагізм буття сягає апогею. Гуманізм цього вірша, як і всього циклу загалом, виражений в настійно повторюваній думці: страждання об'єднує людей, колективно пережитий трагічний досвід робить людство сильнішим і мужнішим. "Через страждання до радості" — ця думка Й. К. Ф. Шиллера, безсумнівно, була близькою і Г.

Два великі німецькі поети — Шиллер і Г. — у 1797 р. дружньо змагалися в написанні балад. Г. був ініціатором відродження цього жанру.

Балади Г. "Вільшаний король" ("Erlkönig"), "Корінабська наречена" ("Die Braut von Korinth") та ін. написані в традиціях страшної похмурої балади. Їхніми першоджерелами стали античні міфи і середньовічні легенди. У баладах Г. обов'язково присутнє загадкове. Г. передає відчуття нічних жахів. Таємниче, потойбічне згубно вривається в життя.

Талантові Г. була притаманна універсальність. Відтворити у слові різноманітні історичні епохи, виразити сильні почуття, почасти антагоністичні, розгадати таємниці людських вчинків, проникнути в надра природи — все це властиво Г.

Ідея взаємопов'язаності різних культур та епох надихала Г., коли він працював над

поетичним циклом "Західно-східний диван " ("Westöstlicher Divan", 1819). Диваном у східних країнах називали збірки віршів, розташованих у певному порядку. Падіння Наполеона, захоплення чарівною і поетично обдарованою Маріанною фон Віллемер, відкриття лірики Гафіза, котрий жив у Ширазі в XIV ст., — все це, поетично переосмислене, склало зміст "Західно-східного дивана " Через усі вірші "Дивана " проходить думка про нетлінність поетичного слова, сказаного Гафізом та іншими видатними східними поетами. Вони прославляли кохання і життя і через те заслуговують безсмертя. У віршах Г. пролунала важлива думка про єдність людської цивілізації, про зв'язки різних часів і країн, про взаємозбагачення культур.

Протягом усього творчого шляху Г. працював над трагедією "Фауст"("Faust"). У 1773-1775 рр. він створив перший начерк "Фауста", де містилися основні сюжетні моменти. Цей, т. зв. "Пра-Фауст" в рукописах Г. не зберігся, але був виявлений у 1887 р. в записі однієї із шанувальниць видатного поета. У 1790 р. був опублікований "Фауст. Фрагмент ", своєрідний скорочений варіант "Пра-Фауста". Його дуже високо оцінив Й.К.Ф. Шиллер, з яким у Г. склалися тісні дружні стосунки. Шиллер спонукав автора до продовження "Фауста" Особливо інтенсивно робота велася з 1797 по 1801 роки. Були написані "Присвята", обидва "Прологи", сцени "Кабінет Фауста " і "Вальпургієва ніч " Перша частина була завершена у 1806 р., а надрукована — у 1808 р.

Задум другої частини визрів у 1797—1801 рр., а до її написання Г. звернувся лише через чверть століття за настійними проханнями його секретаря Й. П. Еккермана. Г. завершив працю над "Фаустом" у 1831 р. Повністю трагедія була видана в 1832 р. в першому томі його "Посмертного видання творів".

Г. скористався сюжетом німецької народної книги про доктора Фауста. Лікар і алхімік Йоганн (у Г. — Генріх) Фауст дійсно жив у першій половині XVI ст. Легенда розповідає про нього як про талановитого мага та чаклуна, якому підвладні потойбічні сили, за що на нього чекала в пеклі відплата. За легендою, його задушив диявол, що трапилося близько 1540 р. У 1587 р. у Франкфурті-на-Майні друкар Йоганн Шпіс видав книгу, на титулі якої був напис: "Історія про доктора Йоганна Фауста, знаменитого чаклуна та чорнокнижника. Про те, як на умовлений реченець запродався дияволу, які дивовижні пригоди він за цей час побачив, сам розпочинав і випробовував, допоки не спіткала його, врешті, заслужена кара. Складено на основі його власних, ним залишених творів. Зібрано і приготовлено до друку для добросердного напучення всім високомислимим, самовпевненим і безбожним людям. Хай буде для них це страшним взірцем, відвертаючим повчанням...". Народна книга була перевидана в 1589 р., а в 1593 р. розповідь доповнена життєписом Вагнера — учня Фауста. Вагнер постає непутящим гультьєм, який опанував таємниці магії, а після смерті Фауста успадкував його багатства.

Німецьку народну книгу перекладали і видавали в Англії, Голландії і Франції. Англійський драматург К. Марло (1564—1593) використав сюжет для своєї трагедії "Трагічна історія доктора Фауста". До сюжету про Фауста звертались незадовго до Г. — Ф.М. Клінгер та Г.Е. Лессінг.

Поступово легенда про доктора Фауста стала настільки популярною, що її розігрували у спектаклях лялькарі. Одну з таких вистав Г. побачив у дитинстві. Так відбулося знайомство поета з Фаустом і Мефістофелем.

Г. суттєво змінив і доповнив сюжет новими персонажами та подіями. Створюючи образ Фауста, Г. на прикладі його долі в першій частині показав здійснення усіх можливих бажань людини, а в другій частині — безмежні можливості всього людства. Проте, з точки зору Г., максималістське здійснення незалежної волі спричинює трагедію. У першій частині — гонитва героя за насолодою обертається загибеллю героїні. У другій частині у трагедію переростає прагнення героя вдосконалити природу, внести свої прагматичні корективи у світобудову. За авторським визначенням, "Фауст" створений у жанрі трагедії. Проте в цілому твір не розрахований на сценічне втілення. У "Фаусті" поєднуються епос, лірика, драма. За багатьма жанровими ознаками він близький до поеми.

"Фауст" відкривається "Присвятою", написаною октавами. Чотири восьмирядкові строфи відображають момент повернення автора до заповітного задуму. Минуло чверть століття відтоді, як розпочалася праця над трагедією, перших слухачів не стало, і це надає "Присвяті" елегійного настрою.

У "Пролозі в театрі" відображені спостереження Г., коли він протягом багатьох років керував Веймарським театром. Директор театру, Поет і Комедійний актор, кожен на свій кшталт розмірковують про мистецтво. Директор мріє, щоби публіка юрбою сунула до театру. Поет зневажає натовп, він спрямований у надзоряну далеч, а Комедійний актор заради аплодисментів ладен смішити глядача. Кожен з них правий по-своєму, диспут триває недовго. У репліках Директора театру вгадується, що "Фауст" сценічно втілений.

У "Пролозі на небі" виникає зав'язка трагедії. У парі, на яке пішли Мефістофель зі самим Господом, йдеться про людину, про її гідність, муки і радощі, про задоволення і розчарування. Об'єкт суперечок — людина, і ця людина — Фауст. Доктор Фауст постає перед читачем у похмурому готичному кабінеті. Прожито довге життя, засвоєно багато чудових знань, але істина виявилася недоступною. Фауст розчарований. Він на межі самогубства, і лише пасхальний піс-неспів утримав його від гріховного вчинку.

У "Фаусті" Г. з самого початку підкреслює найважливіші властивості людської натури: невдоволення досягнутим і прагнення до ідеалу. Заради того, щоби прожити життя заново, він заставляє душу дияволу. Натомість Мефістофель дарує Фаусту молодість, і починається їхнє спільне сходження у звичайне життя. "Фауст" — це не лише філософська трагедія, яка оперує відстороненим поняттям, а й зображення конкретного реального життя Німеччини. Важливе місце в контексті займають народні сцени, про-никнуті лірикою і гуманізмом: "Біля міської брами", "Погріб Ауербаха", сцени з Мартою.

З надр народного життя виростає й образ Маргарити. Фауст вперше зустрічає Гретхен, коли вона виходить з церкви. Вона благочестива і скромна, в неї є почуття честі, вона довго не піддається на диявольські хитрощі Мефіс-тофеля, проте сили

нерівні. Фауст дарує їй коштовний убір, а сусідка Марта, за намовою Мефіс-тофеля, діє як досвідчена звідниця.

Трагедія Маргарити складається з підсвідомого здійсненого злочину і переконано взятої на себе за власну провину покари. Незважаючи на благання Фауста, вона відмовляється покинути в'язницю. Велич Маргарити в тому, з якою гідністю вона приймає сувору покару.

Фауст, який хотів зробити Маргариту щасливою, спричинився до її загибелі. Чи винен він? Він винен, якщо розглядати його як звичайну людину. Але він — символ людства, герой і героїня належать до різних світів. Щастя з Маргаритою для Фауста було би передчасним і неможливим, як зупинка на шляху до безкінечності.

У другій частині мандри Фауста продовжуються, але тепер він подорожує не лише в просторі, а й у часі, свавільно блукаючи епохами. У другій частині трагедії, чергуючись, змінюються два історичні періоди: Середньовіччя та античність. Г. створює велику кількість образів-символів, черпаючи їх із легенд і міфів, а також із власної безмежної фантазії.

При дворі німецького імператора Фауст виступає в ролі найближчого радника, на чому, ймовірно, позначилися життєвий досвід самого Г. і його просвітницькі ілюзії. Імперія спустошена, в країні панує хаос і розруха. Мефіс-тофель підказує, що слід почати з випуску паперових грошей під заклад земних багатств, а це остаточно призводить країну до краху. Сила таланту Г. не в конкретиці відображення історичного моменту, а в узагальнюючій символіці.

Символічне й кохання Фауста до Єлени Прекрасної. Чи врятує людство краса? У захопленні Фауста Єленою Г. відтворив одвічне прагнення людини до ідеалу. Але щастя Фауста коротке, воно зникає, як зникає міф, коли в нього втручається історична правда. В епізоді з Єленою позначився й певний етап духовного розвитку Г., пов'язаний із захопленням античністю в період "веймарського класицизму". В образі Ев-форіона — сина Фауста та Єлени — Г. втілює Байрона та його загибель в Греції.

Повертаючись у Середньовіччя, він бачить, що Європа охоплена новими битвами. Але Фауст не воїн, він — творець. У нього виникає план відвоювати частину суші в моря. Глобальна мета в його очах виправдовує загибель тих, хто перешкоджає йому. Ціна утопії — життя двох старих, Філомена та Бавкіді, чия хатинка заважає будівельним роботам. Їхня смерть на совісті Фауста. Але й самого Фауста чекає сумний фінал. Він сліпий і не бачить того, що опинився в полоні Турботи, але не примирюється, не зупиняється навіть в останню смертну годину. Душа Фауста врятована, тому що життя його проминуло у прагненні до безкінечного.

-Творчість Г. вже на початку XIX ст. була широковідомою в Україні. Він був обраний почесним членом Ради Харківського університету (1827). Т. Шевченко називав геніального німецького поета великим, знав і любив твори, особливо трагедію "Фауст"

Перший переспів з Г. українською мовою належить П. Гулаку-Артемівському (балада "Рибалка", 1827). Невтомним популяризатором творчості Г. був І. Франко, який переклав багато його поезій, значну частину "Фауста" написав наукову розвідку про

цей твір. З переспівами і перекладами творів Г. виступали П. Бі-лецький-Носенко, Ю. Федькович, П. Грабовський, Б. Грінченко та ін. У ХХ ст. твори Г.

українською мовою перекладали М. Рильський, М. Бажан, М. Терещенко, Д. Загул, І. Вирган, В. Мисик, С. Голованівський, І. Стешенко, М. Лукаш, Є. Дроб'язко та ін.

Багато тем та образів Г. увійшли у світову художню культуру, зокрема й українську. У розмовах із друзями, у бесідах і листуванні Г. невтомно повторював, що сюжети, теми й образи він знаходить в літературі минулого, в міфах і легендах.

Дійсно, всі сюжети Г., за винятком "Страждань юного Вертера", не нові, але Г. віддячив сторицею читачам майбутніх поколінь, як людина, котра завжди думала про майбутнє людства.